

Medical and psychological support for military personnel with chronic pain in rehabilitation centers

Oleksandra Nikolaieva

Educational and Research Institute of Mental Health,
Bogomolets National Medical University

Military operations in Ukraine are causing an unprecedented increase in the number of gunshot wounds, which account for 47% of all traumatic injuries. Multilevel damage to anatomical structures in high-energy trauma in 68.5% of cases leads to the formation of chronic pain syndrome with concomitant psycho-emotional and cognitive disorders, creating a pathological circle of mutual reinforcement of manifestations. This problem is gaining not only medical, but also socio-economic importance for the development of the country.

Актуальність проблеми

Воєнні дії в Україні зумовлюють безпрецедентне зростання кількості вогнепальних поранень, що становлять 47% від усіх травматичних ушкоджень. Багаторівневе ураження анатомічних структур при високоенергетичній травмі у 68,5% випадків призводить до формування хронічного больового синдрому з супутніми психоемоційними та когнітивними розладами, створюючи патологічне коло взаємопосилення проявів. Ця проблема набуває не лише медичного, а й соціально-економічного значення для розвитку країни.

Мета дослідження

Розробити та оцінити ефективність медико-психологічної програми супроводу військовослужбовців і ветеранів з хронічним болем, інтегрованої у реабілітаційну програму.

Матеріали та методи

Психологічна корекційна програма була розроблена відповідно до рекомендацій Уніфікованого клінічного протоколу «Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Порушення адаптації» (від 19.07.2024 р. № 1265) та Закону України про реабілітацію у сфері охорони здоров'я (зі змінами від 21.08.2025 № 4574-IX).

Інтервенції проводились протягом 21 дня в стаціонарі реабілітаційного відділення та складались з 4 етапів: практикування стабілізаційних вправ, програми управління болем, групових та індивідуальних терапевтичних інтервенцій з використанням КПТ, ТФ-КПТ, NET, та апаратних втручань з біофідбеком.

Пацієнти проходили первинну діагностику (T0) з використанням стандартизованих психометричних шкал: PHQ-9, GAD-7, PCL-5, шкали DN4 для оцінки рівня нейропатизації больового синдрому та шкали MoCA для оцінки когнітивних функцій.

Використано змішаний дизайн дослідження з оцінками в трьох точках часу: на початку госпіталізації (T0), перед випискою (T1) та через 3 місяці після виписки (T2). Дані збирались

за допомогою онлайн-анкети.

Результати

Серед вибірки пацієнтів (n=56) з хронічним нейропатичним болем було 67,8% пацієнтів, з яких 61,5% мали хоча б один коморбідний психоемоційний розлад. Множинна коморбідність спостерігалась у 20,5% учасників. Попередні результати свідчать про ефективність медико-психологічного супроводу:

1. Зниження тривоги за шкалою GAD-7.
2. Зниження симптомів ПТСР (PCL-5) у 11% пацієнтів.
3. Покращення когнітивних функцій – підвищення у середньому на 1,5 бала за шкалою MoCA.
4. Зміна суб'єктивного сприйняття впливу болю на якість життя.
5. При аналізі віддаленої перспективи спостерігається зниження ознак нейропатичного болю у пацієнтів.

Висновки

Диференційна програма медико-психологічного супроводу військових із хронічним болем в умовах реабілітаційного стаціонару демонструє ефективність у роботі з болем та психоемоційними супутніми розладами. Найвні зміни адаптації пацієнтів і пролонговане зниження інтенсивності прояву нейропатичних ознак болю свідчать про повноцінну реабілітацію та психоемоційну стабілізацію, підвищення когнітивних функцій. Програма створює не лише терапевтичний ефект, а й превентує проблему соціальної інтеграції та/або повернення до виконання службових обов'язків.

Для підтвердження цих результатів та розробки практичних рекомендацій для широкого впровадження в програми медико-психологічного супроводу проводиться подальше дослідження з більшою вибіркою.